

взаємозв'язках і взаємообумовленостей її компонентів. Економічна безпека має вертикальну ієрархічну структуру (зовнішні і внутрішні компоненти) і внутрішньо-функціональну (горизонтальну) структуру.

В силу того, що всі компоненти системи економічної безпеки взаємно впливають і обумовлюють один одного, подальші дослідження доцільно здійснювати в напрямку визначення системи потреб і інтересів, які існують в економічній системі із приводу підтримки економічної безпеки на різних рівнях: а) ієрархічних – глобальна, національна економіка, регіон, окремі суб'єкти господарювання, особистості; б) функціональних – у різних сферах економічної безпеки.

3.2. Забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів в умовах глобалізації

В умовах глобалізаційних тенденцій вища освіта відіграє важливу роль в забезпеченні економічного зростання держави. Адже виробництво знань є основним джерелом економічного розвитку. Зокрема, у Норвегії і Данії інвестиції в сектор знань становлять 8,3 % ВВП; в США – 5,7 %, в Індії витрати складають 3,5 %. Відстаючи від розвинутих країн за інвестиціями в нашу освіту, ми знижуємо її конкурентоспроможність. Країна може стати конкурентоспроможною тільки у тому випадку, коли сировинна економіка зміниться на економіку знань. Країни, які недостатньо інвестують в освіту, не можуть розраховувати на динамічний розвиток ВВП. В освіті є інша сторона – структурний елемент соціуму, який активно впливає на розвиток сучасного суспільства, в тому числі на його економіку. Від неї залежить – чи буде країна експортувати сировину або, як високо розвинуті країни – від США, ФРН, Японії до Південної Кореї та Сінгапуру, вийде на ринок із високотехнологічною продукцією. Так, що становище в країні освітньої системи доленосне для самої країни, вона разом із наукою визначає наше

майбутнє¹⁹⁴.

Україна ще має конкурентні переваги, використання яких дозволить не тільки зберегти існуючі позиції держави на світовій арені, але підвищити рівень її конкурентоспроможності в перспективі. Так, однією з найзначніших конкурентних переваг України на шляху до розбудови економіки знань є високий рівень освіченості її громадян. Так, 45 % української робочої сили мають вищу освіту (за цим показником Україна посідає п'яте місце серед 37-ми країн)¹⁹⁵.

У цьому контексті підвищення ефективності функціонування вищих навчальних закладів (ВНЗ), які є провідниками інновацій та центрами, а також захист їх від негативного впливу зовнішніх факторів, зокрема загроз, що за змістом справляють руйнівний вплив на вітчизняну вищу освіту відіграє значну роль в забезпеченні висхідного тренду економічного зростання держави, забезпеченні її економічної безпеки, а відтак і національної безпеки. У зв'язку з зазначеним нагальною необхідністю на сучасному етапі розвитку економіки України є забезпечення економічної безпеки держави, враховуючи при цьому роль і значення ВНЗ в забезпеченні економічного розвитку держави.

Вищі навчальні заклади мають багато спільних характерних рис з підприємствами, у результаті чого оптимізується призма сприйняття об'єктивної реальності функціонування ВНЗ з урахуванням їх взаємозв'язку з суб'єктами господарювання та важливої ролі в забезпеченні економічного розвитку України. У цьому контексті дослідження питань забезпечення економічної безпеки ВНЗ (в умовах нарощування негативних явищ у сфері вищої освіти) набуває особливого значення в силу їх специфічних особливостей. Зазначене вимагає зосередження уваги на визначенні проблем якості освіти та економічної безпеки вишу в системній єдності. Що, у свою чергу, потребує розгляду економічної безпеки ВНЗ з урахуванням її

---

¹⁹⁴ Боголіб Т.М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dissertlib.com/left_menu%20папка/rozvitok.php.

¹⁹⁵ Україна увійшла в рейтинг країн з найбільш якісною вищою освітою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://acf.ua/news/ukra%D1%97na-uvijshla-v-rejting-kra%D1%97n-z-najbilsh-yakisnoyu-vishhoyu-osvitoyu>.

включеності до такої понятійної схеми: національна безпека – економічна безпека – економічна безпека країни – економічна безпека держави – економічна безпека підприємства.

У контексті зазначеної необхідності розгляду економічної безпеки ВНЗ в як елемент системи (національна безпека – економічна безпека – економічна безпека країни – економічна безпека держави – економічна безпека підприємства) важливим є дослідження Козаченко Г. В. та Тюленєва Г. Д., проведене в праці¹⁹⁶, де вони зазначають, що крім забезпечення екосесента (economic security of enterprise) є нагальна необхідність забезпечення економічної безпеки й суспільно важливих соціально-економічних систем, до яких належать вищі навчальні заклади, котрі автори пропонують називати «екосесед» (economic security of education). В цій же праці відмічається, що ВНЗ можна розглядати з позиції економічної корпорації, діяльність якої відбувається на конкурентному ринку і має зосереджуватись на виробництві та комерціалізації знань (при вирішенні проблематики економічної безпеки ВНЗ необхідно застосовувати принципові підходи, що використовуються при оцінюванні економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності з урахуванням особливостей діяльності ВНЗ, її продукту – знань та його комерціалізації). Також виш можна розглядати як важливий елемент соціально-економічної системи (проблематику екосеседа потрібно формувати в контексті економічної безпеки країни). Проте автори¹⁹⁷, зазначають, що «експлейнарний базис екосеседа має формуватись на деякій змішаній позиції, яка зумовлена тісним зв'язком соціальних відносин у системі національної вищої освіти з економічними відносинами».

В сучасній літературі не існує єдиного підходу до визначення економічної безпеки ВНЗ. Найчастіше її розглядають з позицій ресурсного та захисного підходів – як стан вишу, в якому наявних ресурсів достатньо для запобігання,

---

¹⁹⁶ Козаченко Г. В., Тюленєв Г. Д. Позиціонування вищого навчального закладу в експлейнарному базисі його економічної безпеки / Г. В. Козаченко, Г. Д. Тюленєв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2011_24/Zb24_13.pdf.

¹⁹⁷ Там само.

послаблення або захисту від загроз діяльності ВНЗ Головними поняттями є загрози діяльності ВНЗ і достатність ресурсів для запобігання їхньої реалізації, що стабілізує діяльність ВНЗ і надає їй певної стійкості. Таким чином, при здійсненні оцінки економічної безпеки ВНЗ (як і економічної безпеки держави) важливого значення набуває виявлення загроз та розробка заходів щодо їх подолання. При цьому під загрозою (котра в кінцевому підсумку може бути виражена у вигляді шкоди, що характеризує зниження економічного потенціалу вишу) розуміється сукупність умов, процесів, чинників, що перешкоджають реалізації економічних інтересів ВНЗ¹⁹⁸.

Стеців І.С.¹⁹⁹ наводить таке визначення економічної безпеки ВНЗ. Економічна безпека ВНЗ – це такий стан його економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і гарантує стабільне функціонування та динамічний розвиток.

Враховуючи загальні підходи до терміну «економічна безпека ВНЗ» при її оцінюванні як і економічної безпеки держави увагу необхідно приділяти виявленню загроз та розробці заходів щодо їх подолання.

У відповідності з результатами проведеного загальнонаціонального опитування з метою дослідження громадської думки щодо вступу до вищих навчальних закладів за результатами зовнішнього незалежного оцінювання та певних питань якості освіти третина населення України (32%) питання вдосконалення якості вищої освіти відносить до завдань першочергової важливості²⁰⁰.

За даними результатів досліджень Мельбурнського університету, опублікованими у 2012 році, Україна все ще відноситься до країн з якісною вищою освітою держава увійшла до 25 країн з 48 – зайняла 25-те місце). Серед

---

¹⁹⁸ Мартинюк В. П. Економічна безпека вищих навчальних закладів в Україні: передумови оцінювання / В. П. Мартинюк // Економіка Менеджмент Підприємництво, № 25(II) / 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eme.ucoz.ua/pdf/252/24.pdf>.

¹⁹⁹ Стеців І. С. Економічна безпека ВНЗ: сутність та особливості планування / І. С. Стеців // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10021/1/34.pdf>.

²⁰⁰ Тестування та рівний доступ до якісної вищої освіти: громадська думка про ЗНО, вступ до вишів, проблеми вищої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dif.org.ua/en/polls/2011-year/testuvannjata-rivnii-dostup-do-jakisnoi-vishoi-osviti-gromadska-dumka-pro-zno_-vstup-do-vishiv_-problemi-vishoi-shkoli.htm.

більш ніж 20 критеріїв для порівняння були державні інвестиції у вищу освіту, підготовка потрібних для країни фахівців, зв'язок з університетами за кордоном тощо. В п'ятірці лідерів знаходяться: США, Швеція, Канада, Фінляндія і Данія. США домінують в світі не тільки за сумою інвестицій в освіту, а й за кількістю опублікованих наукових статей. До ТОП-25 країн для здобуття вищої освіти потрапили також: Швейцарія (6-те місце), Норвегія (7-е), Австралія (8-е), Нідерланди (9-те), Великобританія (10-те), Сінгапур (11-те), Австрія (12-те), Бельгія (13-те), Нова Зеландія (14-те), Франція (15-те), Ірландія (16-те), Німеччина, Гонконг (17-те), ПАР (18-те), Ізраїль (19-те), Японія (20-те), Тайвань (21-е), Корея (22-е), Португалія (23-те), Іспанія (24-те місце відповідно)²⁰¹.

За даними рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) за 2015 рік²⁰² Україна втратила 3 позиції і спустилась з 76-го (у 2014 році) на 79-те місце (у 2015 році) серед 140 країн світу і знаходиться між Гватемалою та Таджикистаном. Причому показник її конкурентоспроможності також знизився на 0,11 з 4,14 до 4,03. В цілому, за 2011-2015 роки позиції України у глобальному рейтингу конкурентоспроможності ВЕФ²⁰³ не мали тенденцій до стабільного зростання. Так, у 2011 році Україна посідала 82-е місце, у 2012 – 73-тє, у 2013 – 84-те місце відповідно.

Для порівняння, згідно з даними глобального рейтингу конкурентоспроможності у 2013-2014 роках²⁰⁴, незважаючи на суттєву втрату позицій (Україна у 2013-2014 роках порівняно з даними за 2012-2013 роки перемістилась на 11 позицій, з 73-го на 84-те місце, отримавши показник 4,05 бали з 7 можливих), найкращий стан справ за цей період спостерігався з охопленням населення освітою, якістю викладання природничих та

---

²⁰¹ Україна увійшла в рейтинг країн з найбільш якісною вищою освітою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://acf.ua/news/ukra%D1%97na-uvijshla-v-rejting-kra%D1%97n-z-najbilsh-yakisnoyu-vishhoju-osvitoju>.

²⁰² Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/news/ukrayina-u-reytingu-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2015>.

²⁰³ Там само.

²⁰⁴ Аналіз індексу конкурентоспроможності України в 2013-2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnosti-ukrayini-v-2013-2014-rr>.

математичних наук, рівнем розвитку залізниці та обсягах ринку. До негативного слід віднести те, що у зв'язку з недостатніми обсягами впровадження наукоємних технологій у виробництво та фінансування науки не на належному рівні з часом якість освітніх послуг та рівень вітчизняної науки помітно знижується. Уваги за період 2013-2014 років заслуговує позиція України в рейтингу здатності країни на втримання талантів, тобто високоосвічених кадрів та молодих кваліфікованих спеціалістів, за яким Україна посіла 140 місце з 148. На фоні розвинутої Європи, в державах якої дані індекси мають максимальне значення, шансів на утримання кадрів, які могли б в перспективі допомогти країні подолати труднощі сьогодення, практично не лишається²⁰⁵.

За даними²⁰⁶ у 2015 році позитивним результатом України слід вважати той факт, що за вищою освітою та професійною підготовкою держава піднялась на 7 позицій і зайняла 34 місце з 140 країн світу, що є конкурентною перевагою країни (конкурентною перевагою вважається фактор, за яким країна посідала 50-е місце і вище у рейтингу). Також держава зайняла 14-те місце в світі за рівнем охоплення вищою освітою та 38-е місце за якістю викладання математики та природничих наук, 44-те місце – за доступом до Інтернету в школах (плюс 23 позиції). Освітня реформа передбачає подальші структурні зміни в усіх секторах освіти і науки, що в першу чергу, призведуть до підвищення якості освіти. Зокрема, активно рухається процес надання вишам автономії, закриття неякісних установ (припинено діяльність 76-ти ВНЗ та філій). У подальшому передбачено кардинальну реформу професійної підготовки. Зокрема, зросте вплив роботодавців на формування змісту програм. За результатами 2015 року²⁰⁷ Україна також має декілька конкурентних переваг за інноваціями: 29-те місце у рейтингу за наявністю наукових та інженерних кадрів, 43-тє – за якістю науково-дослідних закладів та 50-те – за кількістю

---

²⁰⁵ Аналіз індексу конкурентоспроможності України в 2013-2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnosti-ukrayini-v-2013-2014-rr>.

²⁰⁶ Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015 Праця, зазначена на с. 237.

²⁰⁷ Там само.

патентів на винаходи. Очевидним є те, що інновації є потенціалом для зростання економіки. Задля цього необхідні зусилля держави і бізнесу: збільшення обсягу державної закупівлі високотехнологічної продукції (наразі Україна знаходиться на 98-у місці) та вдосконалення співпраці університетів і бізнесу у науці та інноваціях (74-те місце)²⁰⁸.

Розірваний зв'язок між освітою, зокрема вищою, наукою та виробництвом є однією з причин відірваності знань, отриманих у вітчизняних вишах, від вимог роботодавців. Керівники багатьох бізнес-структур не зацікавлені (не мають матеріальних стимулів) в участі у підготовці фахівців для потреб власних підприємств: для них придбання готових закордонних розробок є менш ризикованим і менш витратним²⁰⁹.

Великі компанії не зацікавлені також у проведенні практичної підготовки студентів в якості бази практики для студентів та місця для здійснення підвищення кваліфікації вчених ВНЗ, а також у тому, щоб направляти на навчання працівників для отримання вищої освіти та післядипломної освіти. У зв'язку з відсутністю такої форми взаємодії між ВНЗ та підприємствами випускники не отримують в достатньому обсязі практичної підготовки і часто виходять з вишів непідготовленими до потреб і вимог ринку праці.

Таким чином відбувається розпорошення бюджетних коштів за умови, що студенти навчались за кошти державного бюджету, а практика принесення випускниками листів відмов від підприємств, на які вони направляються після вишу, або, натомість, надання довідки про те, що студент знайшов роботу є настільки неефективною, що при виборі вишу для навчання як абітурієнти, так і їхні батьки мало зважають на необхідність відпрацюванням за фахом, щоб відпрацювати використані на їхнє навчання бюджетні гроші.

Також проблемним аспектом для забезпечення потреб економіки є те, що компанії часто не мають чіткого розуміння особливостей і відмінностей між вимогами до рівня знань і до можливостей їх практичного використання між

---

²⁰⁸ Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015 Праця, зазначена на с. 237.

²⁰⁹ Нанотехнології: На шляху від науки до виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/nanotechnologii_na_shlyahu_vid_nauki_do_virobnitstva_1861672.

бакалавром, магістром та спеціалістом. Зазначене призводить до збільшення необґрунтованого попиту на спеціальності, за якими здійснюється підготовка студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» або «магістр». Не на користь потребам економіки виступає також те, що відсутні преференції при послідовному вступі до профтехучилищ, технікумів (коледжів), а надалі до вишів. Держава не надає пільг при такій послідовності вступу до навчальних закладів, враховуючи їх профільність. Таким чином, при виборі навчального закладу для підвищення рівня освіти абітурієнти кожний наступний навчальний заклад обирають виходячи з особистих міркувань (зокрема, вартості навчання, кількості бюджетних місць тощо), які практично не відображають чітких орієнтирів у працевлаштуванні в майбутньому за фахом.

В сучасних умовах підвищення ефективності функціонування ВНЗ, післядипломної освіти, аспірантури та докторантури як інструментів підготовки кадрів задля задоволення потреб економіки, вимог ринку праці та роботодавців є важливими завданнями на сучасному етапі розвитку економіки України з урахуванням необхідності забезпечення економічної безпеки ВНЗ і, у кінцевому підсумку, забезпечення економічної безпеки держави, країни та національної безпеки загалом.

У цьому контексті погіршення платоспроможності населення, зниження престижу науково-педагогічної та наукової діяльності загалом призводить до розбалансування структури аспірантів й докторантів за прийомом та випуском (табл. 3.2) і у загальному підсумку сприяє нарощуванню загроз економічній безпеці ВНЗ.

Таблиця 3.2

Державне замовлення на підготовку наукових та науково-педагогічних кадрів на 2010-2015 роки*

	Випуск, осіб		Прийом, осіб	
	у тому числі з відривом від виробництва	усього	у тому числі з відривом від виробництва	усього
1	2	3	4	5
Аспірантура/Докторантура (2010 рік)	7740/434	5418/434	8929/576	6060/576
У тому числі за напрямами підготовки:				

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5
технічні науки	1567/93	1101/93	1996/114	1433/114
економічні науки	1210/79	744/79	1340/91	786/91
інші	4963/262	3573/262	5593/371	3841/371
Аспірантура/Докторантура (2011 рік)	7935/452	5585/452	8656/550	5947/550
У тому числі за напрямками підготовки:				
технічні науки	1645/72	1148/72	2064/108	1533/108
економічні науки	1299/64	778/64	1338/82	780/82
Інші	4991/316	3659/316	5254/360	3634/360
Аспірантура/Докторантура (2012 рік)	7630/442	5251/442	8546/578	5896/578
У тому числі за напрямками підготовки:				
технічні науки	1574/73	1157/73	1936/111	1460/111
економічні науки	1181/60	691/60	1293/83	749/83
Інші	4875/309	3403/309	5317/384	3687/384
Аспірантура/Докторантура (2013 рік)	7872/518	5567/518	7528/569	5382/569
У тому числі за напрямками підготовки:				
технічні науки	1736/102	1311/102	1842/147	1386/147
економічні науки	1209/86	795/86	929/63	579/63
інші	4927/330	3461/330	4757/359	3417/359
Аспірантура/Докторантура (2014 рік)	7741/526	5465/526	6298/554	4377/554
У тому числі за напрямками підготовки:				
технічні науки	1757/98	1310/98	1561/138	1122/138
економічні науки	1241/78	800/78	676/60	412/60
інші	4743/350	3355/350	4061/356	2843/356
Аспірантура/Докторантура (2015 рік)	7777/529	5408/529	5590/516	3905/516
У тому числі за напрямками підготовки:				
технічні науки	1851/114	1419/114	1368/144	1024/144
економічні науки	1182/73	701/73	635/57	398/57
інші	4744/342	3288/342	3587/315	2483/315

Джерело: сформовано за даними ^{210 211 212 213 214 215}.

Аналіз даних табл. 3.2 свідчить, наряду з іншим, про розпорошення

²¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення [...]». Перелік від 14.07.2010 № 580 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-2010-%D0%BF/page>.

²¹¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення [...]». Перелік від 29.06.2011 № 709 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/709-2011-%D0%BF/page2>.

²¹² Постанова Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення [...]» від 17.05.2012 № 583 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/583-2012-%D0%BF/page2>.

²¹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на [...]». Перелік від 20.05.2013 № 362 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/362-2013-%D0%BF/page2>.

²¹⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на [...]». Перелік від 11.06.2014 № 212 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/212-2014-%D0%BF/page6>.

²¹⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на [...]». Перелік від 01.07.2015 № 462. Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1178 від 23.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/462-2015-%D0%BF#n8>.

бюджетних коштів, адже не всі аспіранти та докторанти поповнюють ряди вчених ВНЗ та здобувають наукові ступені. Що призводить, у свою чергу, до погіршення якісного складу викладачів вишів чи науковців наукових установ, адже, в основному робочі місця займають люди, які є пенсіонерами. Таким чином, відбувається старіння викладацького складу чи складу науковців, що не сприяє покращенню якості вищої освіти, не є стимулом для передачі знань, а також не виступає на користь потребам економіки, а лише збільшує навантаження на державний бюджет у зв'язку з тим, що ці люди отримують і пенсію і заробітну плату не меншу, а той більшу, за заробітну плату вчених, що не досягли пенсійного віку. З урахуванням і пенсій і заробітних плат вчених ВНЗ пенсійного віку можна віднести до захищеної категорії населення України проте чи не найменш продуктивної, адже і стимули для праці, і можливості якісного викладання дисциплін чи здійснення науково-дослідної діяльності у них практично відсутні²¹⁶.

Враховуючи зазначене можна констатувати, що нарощування негативних тенденцій в економіці країни з урахуванням розірваного зв'язку між освітою, зокрема вищою, наукою та виробництвом справляє значний негативний вплив на ефективність функціонування ВНЗ. У результаті, негативні тенденції у сфері вищої освіти продовжують нарощуватись та чинники, що їх формують виступають одночасно і загрозами економічній безпеці ВНЗ, а відтак держави, країни та національної безпеки в цілому. Таким чином, до загроз можна віднести: погіршення якості вищої освіти, відтік кваліфікованих кадрів з ВНЗ та переважання подекуди вчених пенсійного віку, зменшення чисельності абітурієнтів, розбалансування структури аспірантів й докторантів за прийомом та випуском, розпорощення бюджетних коштів тощо.

---

²¹⁶ Бреус С. В. Экономическая безопасность высших учебных заведений с учетом их обеспеченности научно-педагогическими кадрами / С. В. Бреус // «УКРАИНА – БЪЛГАРИЯ – ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ: СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ». Сборник с доклади от международна научна конференция. Том 1. – Варна: Издателство «Наука и икономика», 2016. – 360 с. – С. 220-225.